

РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ СЮЖЕТНИХ КАРТИН

Бондарчук Марина Олегівна

здобувачка 2 курсу магістратури

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Україна

Діалогічне мовлення є провідною формою мовленнєвого спілкування дітей середнього дошкільного віку. Діти цього віку опановують вмінням будувати діалог за окресленою дорослим темою, вести невимушену розмову, застосовувати під час спілкування різноманітні форми мовленнєвого етикету, ініціювати діалог з однолітками та розгортати його, самостійно ставити запитання та надавати відповіді дорослому тощо.

Знання щодо проявів діалогічного мовлення та особливостей його розвитку в дітей середнього дошкільного віку створюють підґрунтя для визначення завдання та змісту освітньої діяльності з дітьми. Провідна мета розвитку діалогічного мовлення в дітей середнього дошкільного віку – навчити їх користуватися діалогом як формою спілкування. Робота з розвитку діалогічного мовлення дітей середнього дошкільного віку спрямована на формування вмінь, необхідних для спілкування, оскільки діалог – складна форма соціальної взаємодії. Брати участь у діалозі дитині іноді важко, ніж будувати монологічне висловлювання.

З метою розвитку діалогічного мовлення дітей середнього дошкільного віку вихователь може застосовувати різноманітні засоби: ігри-драматизації, мовленнєві ігри, художнє слово тощо. Однак, вважаємо що значну педагогічну цінність криють в собі сюжетні картини українських художників.

Розвивальний потенціал сюжетних картин досліджували такі вчені як А. Богуш, О. Ватутіна, Н. Гавриш, К. Крутій, А. Курчатова, І. Деснова, К. Ушинський та інші. Сюжетна картина визначається науковцями як провідний засіб розвитку діалогічного мовлення дітей дошкільного віку. Як зазначає К. Крутій, «Користь картини першочергово полягає в тому, щоб діти через співвіднесення в уяві слова з предметом набували навичок логічно й послідовно висловлювати власні думки [3, с. 21].

Сюжетна картина є важливим засобом наочності в середньому дошкільному віці. Картина розширює й поглиблює уявлення дитини про соціальні та природні явища, може впливати на емоції дітей, викликає бажання до спільного обговорення [2, с. 415]. Вона ініціює дитину до розповіді та інтерпретації зображених подій.

В освітній діяльності з розвитку діалогічного мовлення дітей середнього дошкільного віку вагому роль відіграє процес сприймання сюжетної картини, в структурі якого можна окреслити дії з виокремлення, добору, переробки інформації та збагачення на їх основі уявлення про предмети та явища довкілля. Проте не будь-яку сюжетну картину художника можна застосовувати в роботі з дітьми. Адже сприймання дітьми сюжетних зображень, розуміння відтвореної художником певної ситуації або події залежить як від вікових особливостей розвитку сприймання п'ятирічних дітей, так і від характеру зображеного художником сюжету – його складності, зрозумілості, відповідності досвіду та вподобанням дітей [2, с. 414]. Для того, щоб дитина змогла сприйняти та зрозуміти зміст сюжетного зображення, необхідно мати первинне уявлення про всі об'єкти, що зображено на картині, виокремлювати сенсорні та часові характеристики предметів, визначати місце

розташування об'єктів у просторі, сприймати перспективу, людину (позу, емоційний стан), встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між об'єктами [1, с. 228].

Якщо сюжет картини не виходить за межі життєвого досвіду дитини, то якісне сприймання дозволяє дітям успішно визначати, що роблять дійові особи, якими вони зображені, який в них настрій та що відбувається з ними.

К. Крутій, М. Блашкова та І. Деснова зазначають, що відповіді дітей за змістом сюжетної картини обумовлюються певними чинниками, а саме: зміст картини, доступність сюжету картини, рівень актуального досвіду, сформованості вміння дітей розглядати розглядати картину. Відповіді дітей також обумовлюються характером поставлених запитань, що визначають завдання. Наприклад, запитання «Що зобразив художник?» діти назвуть предмети та об'єкти, зображені на картині; на запитання «Що роблять діти на цій картині?» – назвуть дії тощо. Якщо запропонувати дітям розповісти про те, що відтворив на картині художник, нададуть зв'язну відповідь. Дуже важливо, щоб вихователь не зловживав запитанням «Що зображено на картині?», яке спонукає до стереотипного називання дитиною зображених об'єктів та предметів і не сприяє розвитку зв'язності висловлювань» [3, с. 25].

Сюжетні картини мають бути з невеликою кількістю деталей, оскільки діти п'ятого року життя можуть відволікатися від теми розмови та головних подій. Також доречно уникати зображень із зайвим штрихуванням, начеркуватістю та незавершеністю. Задля впливу на розвиток діалогічного мовлення дітей середнього дошкільного віку пропонуємо добирати картини українських художників за такими критеріями: формат (демонстраційні та роздаткові); тематика (світ природний або предметний, світ стосунків і мистецтва); зміст (художні, дидактичні; предметні, сюжетні); характер (реальне, символічне, фантастичне, проблемно-загадкове, гумористичне зображення); функціональний спосіб застосування (атрибут для гри, предмет обговорення під час спілкування, ілюстрація до літературного або музичного твору).

Вважаємо, що серед картин українських художників окресленим вище вимогам відповідають роботи Ігоря Роп'яника [4]. Роп'яник Ігор Остапович – відомий український художник, який народився у 1957 році в Прикарпатті. З самого дитинства Ігор любляв малювати проте серйозно захопився живописом вже в студентські роки. Саме за часів студентства відбулась його перша виставка. Юний художник отримав схвальні відгуки від критиків. Його роботи вирізнялись душевністю та навіювали спогади про рідні краї кожному, хто на них споглядав. Під час військової служби Роп'яник захопився різбленням по дереву. Отримав освіту за фахом «Журналістика» і понад двадцять років працював за набутою спеціальністю.

На полотнах Роп'яник переважно відтворює мальовничі пейзажі неймовірної української природи Карпат. Роботи митця і зараз виставляються у провідних галереях України, Європи та Пекіні. Загалом за всю свою творчу кар'єру художника І. Роп'яник написав близько 4000 картин. За кольоровою гамою картини митця наближені до полотен, які писали українські художники наприкінці XIX – початку XX сторіччя.

Картини І. Роп'яника бесумнівно привертають увагу реалістичністю та динамічністю. На полотнах художника природні пейзажі ніби оживають. Картини запрошують до розглядання та причаровують спостерігача. На своїх полотнах художник тонко та чуттєво відтворює дивовижну красу природи. Полотна під назвами «Весна в Космачі», «Великдень на Гуцульщині», «Зимове надвечір'я», «Карпатська осінь», «Колядники йдуть», «Осінні Карпати» та багато інших насичені теплом та любов'ю до рідних міст.

Отже, сюжетна картина є найбільш доступним та зрозумілим засобом, який може впливати на розвиток діалогічного мовлення дітей середнього дошкільного віку. Вважаємо за необхідне застосовувати в розвитку діалогічного мовлення дітей середнього дошкільного віку сюжетні картини українського художника Ігоря Роп'яника.

Список використаних джерел:

1. Деснова І.С. Запровадження системи роботи з вімельбухами як засобу розвитку діалогічного мовлення дітей раннього віку. Актуальні проблеми науки та освіти: збірник матеріалів XXV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2023. С. 227-230.
2. Деснова І.С. Розвиток діалогічного мовлення дітей раннього віку за допомогою вімельбухів. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції / за ред. Н.О. Пахальчук; О.П. Демченко. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С. 413-416.
3. Крутій К.Л., Блашкова О. М., Деснова І.С. Особливості засвоєння дитиною дошкільного віку основних закономірностей граматичної будови рідної мови. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, (8(346) Ч.1, 16-28.
4. Художники Прикарпаття. Художник Ігор Роп'яник <https://artcommunity.0342.ua/news/121448>